

Privredni razvoj – III dio

2. EVROPSKA UNIJA

Prof. dr Gordana Đurović

II EVROPSKA UNIJA - Struktura

- 1. Integracija u evropske i evroatlanske strukture kao strateški spoljnopolitički prioritet**
- 2. Motivi integracija**
- 3. Hronologija evropskih integracija**
  - 3.1. Evropske zajednice**
  - 3.2. Talasi proširenja**
  - 3.3. Lisabonski ugovor**
    - 3.3.1. Vrijednosti i ciljevi EU**
    - 3.3.2. Osnovni principi pravnog poretka**
    - 3.3.3. Pravna tekovina EU**
- 4. Jedinostveni institucionalni okvir EU**
  - 4.1. Evropski parlament**
  - 4.2. Evropski savjet**
  - 4.3. Savjet**
  - 4.4. Evropska komisija**
  - 4.5. Sud pravde EU**
  - 4.6. Evropska centralna banka**
  - 4.7. Revizorski sud**
- 5. Perspektive daljeg širenja Evropske unije**

1. Evropska unija: osnovni pokazatelji

- **Evropska unija** danas je zajednica **28** država, u kojoj na 4,3 mil. km² živi oko **511** mil. stanovnika, što čini svega 7% svjetske populacije, ali koja kreira oko **22%** svjetskog BDP-a, privlači **preko 30%** ukupnih svjetskih stranih direktnih investicija i u kojoj se službeno komunicira na **24** jezika, gdje se zajedničke politike sprovode preko veoma razgranatog mehanizma institucija koje objedinjuje i uređuje pravna tekovina Unije (*Acquis Communautaire*).

The EU has received the 2012 award for advancing the causes of peace, reconciliation, democracy and human rights in Europe.

The EU will give the award money (€930,000) to projects supporting children who are victims of war and conflicts.

From 6 to 28+

1957 Belgium Italy
 France Luxembourg
 Germany Netherlands

1973 Denmark UK
 Ireland

1981 Greece

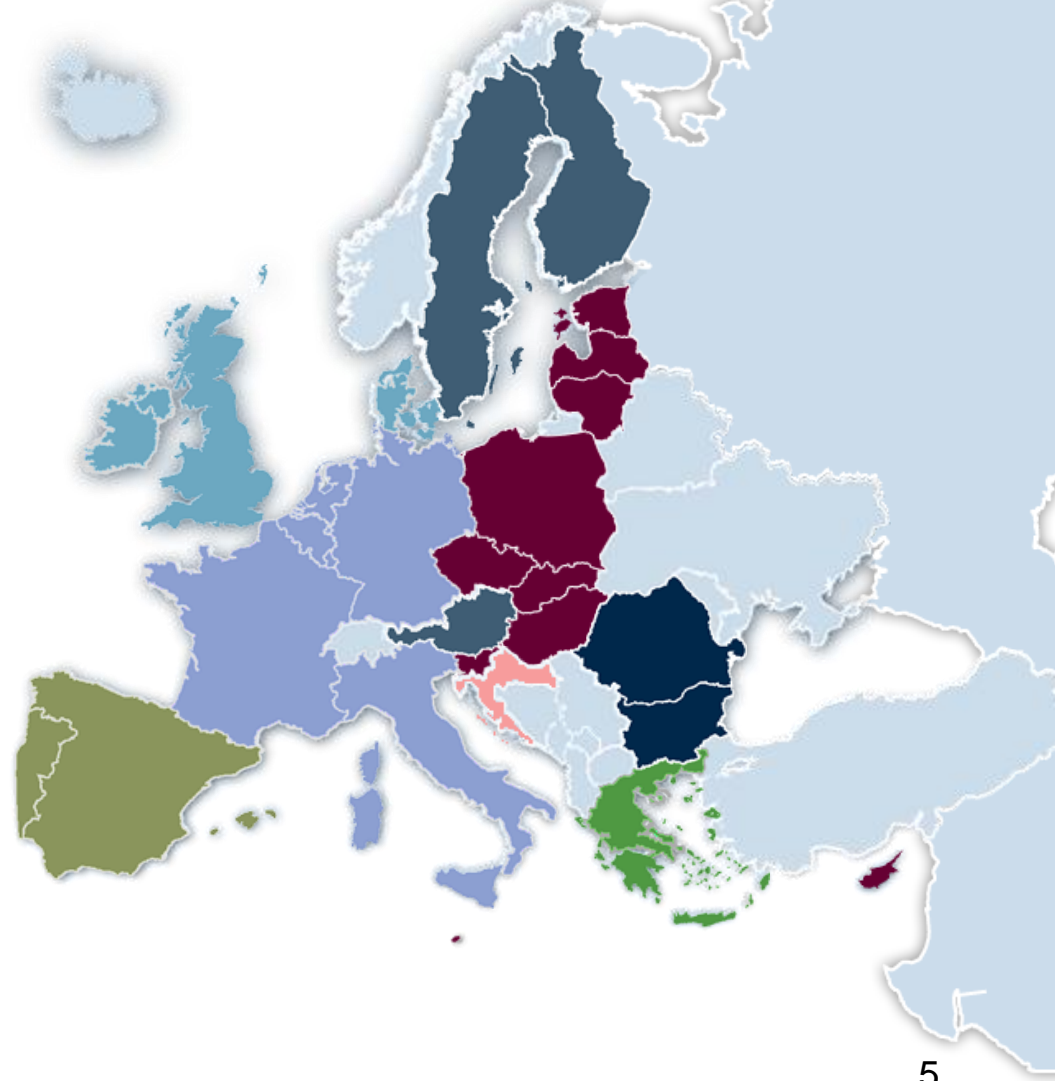
1986 Portugal Spain

1995 Austria Sweden
 Finland

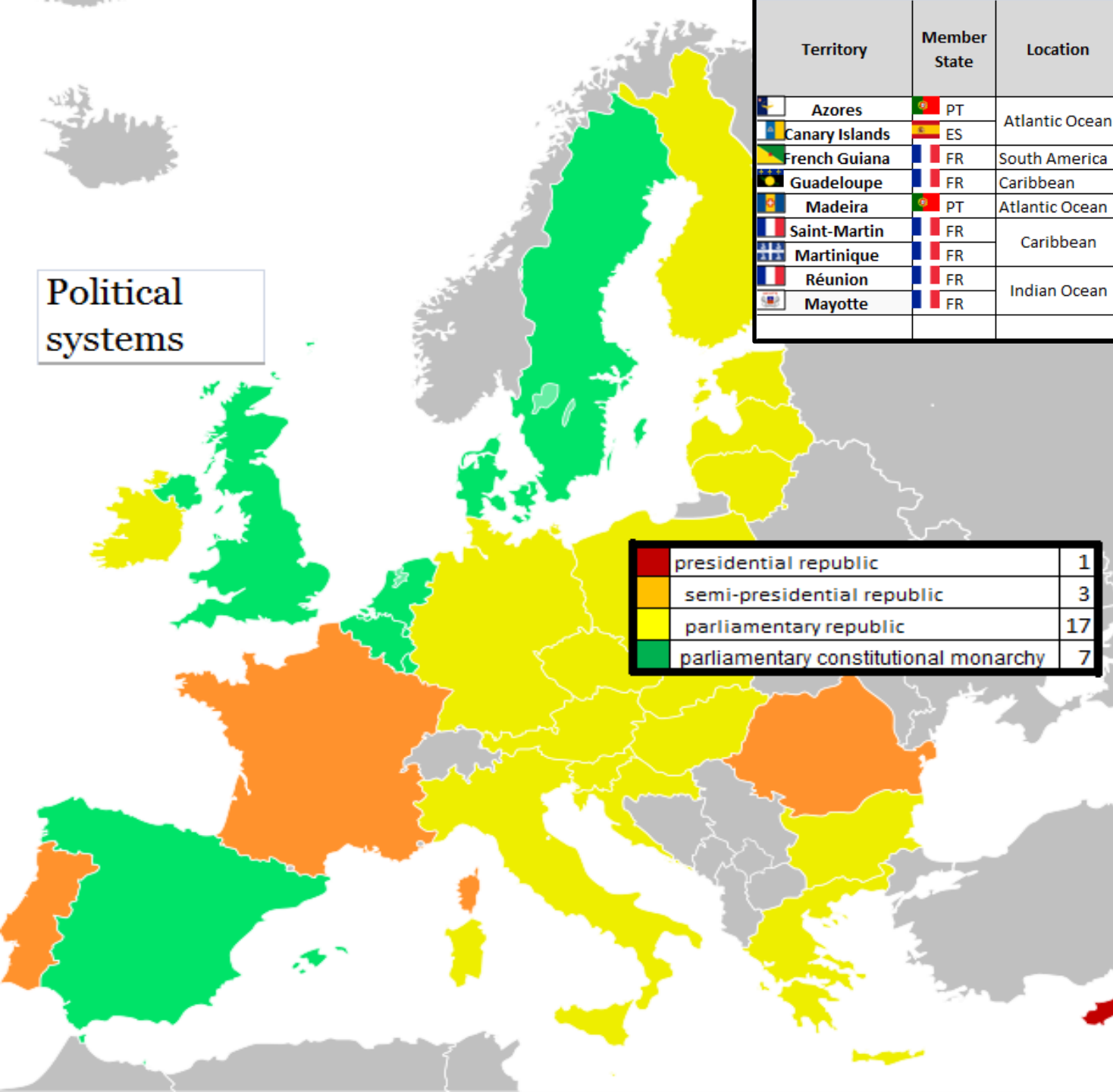
2004 Cyprus Lithuania
 Czech Rep. Malta
 Estonia Poland
 Hungary Slovakia
 Latvia Slovenia

2007 Romania Bulgaria

2013 Croatia

Political systems

Territory	Member State	Location	Area km ²	Population (000)	Per capita GDP (EU=100)	Schengen area
Azores	PT	Atlantic Ocean	2,333	237,90	66.7	Yes
Canary Islands	ES		7,447	1.715,70	93.7	Yes
French Guiana	FR	South America	84	161,10	50.5	No
Guadeloupe	FR	Caribbean	1,71	425,70	50.5	No
Madeira	PT	Atlantic Ocean	795	244,80	94.9	Yes
Saint-Martin	FR	Caribbean	52	25,00	61.9	No
Martinique	FR		1,08	383,30	75.6	No
Réunion	FR	Indian Ocean	2,512	837,87	61.6	No
Mayotte	FR		374	212,65	n.a.	No
			1.320,082	4.244,01		

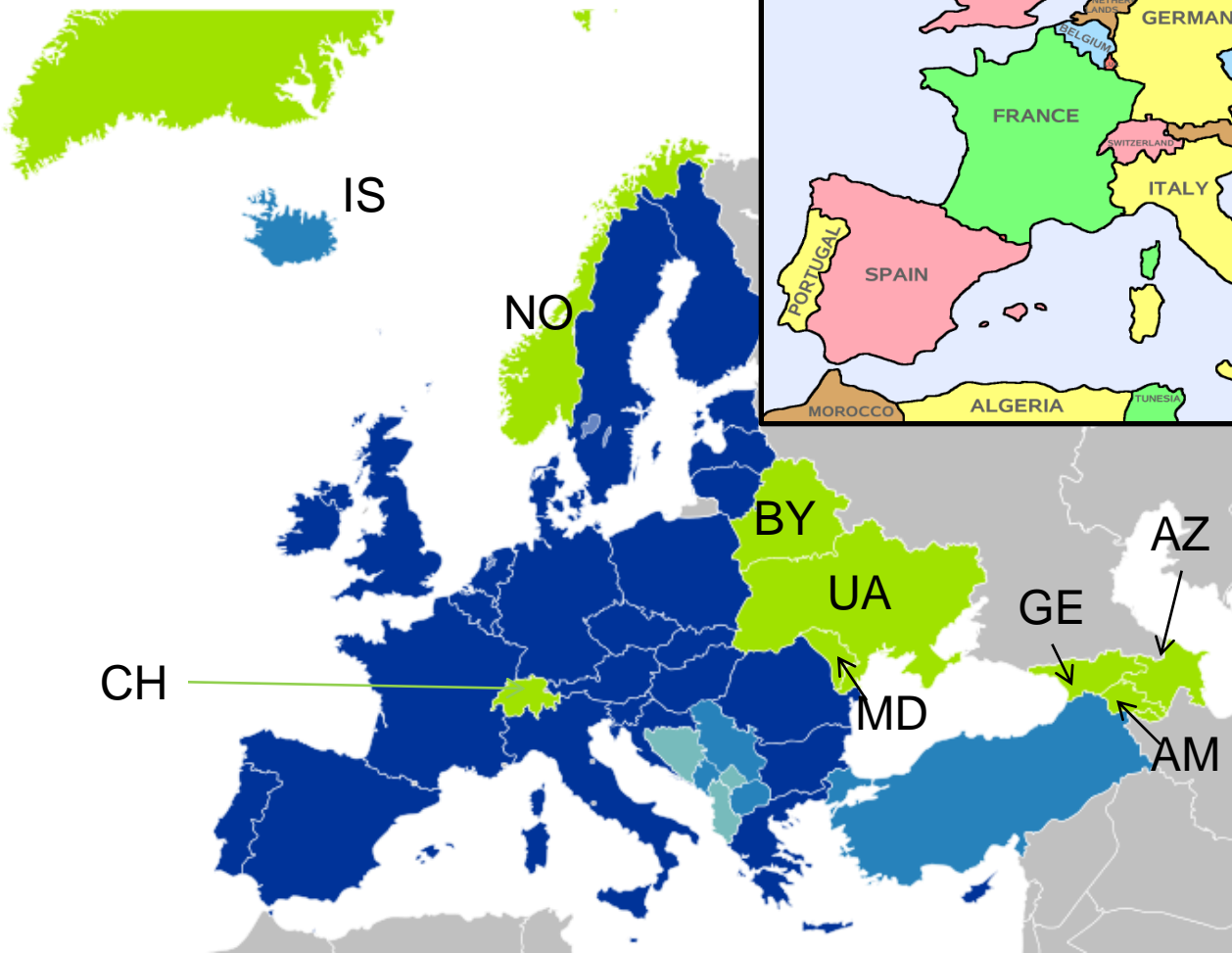
PREKOMORSKE TERITORIJE

formalno dio EU, ali sa specifičnostima, koje im daje udaljenost (npr. koriste EURO, dijelom EU propise, imaju posebne ekonomske aranžmane, sredstva iz EU budžeta za razvojnu podršku..)

Political Map of Europe

YourEuropeMap.com
is sponsored by
pocket-talk.org
Your Free Travel Dictionary!

- Current members
- Candidate countries
- Potential candidate countries
- Membership possible

		DRŽAVA ČLANICA	STANOVNIŠTVO 2017		POVRŠINA		BDP 2016		Realna stopa rasta	BDP/pc PPS 2016
			000 stan.	%	000 km ²	%	Tek.cijene mlrd E	%		
		EU (28 DRŽAVA ČLANICA)	511.805	100	4.295,6	100	14.855,3	100	1,9	100
1	BE	Belgium / Belgija, € (1951)	11.366	2,2	30,5	0,7	421,6	2,8	1,2	118
2	BG	Bulgaria/Bugarska (2007)	7.102	1,4	11,9	0,3	47,4	0,3	3,4	48
3	CZ	Czech Republic/ Češka (2004)	10.579	2,1	78,9	1,8	176,6	1,2	2,6	88
4	DK	Denmark / Danska (1973)	5.749	1,1	43,1	1,0	277,3	1,9	1,7	125
5	DE	Germany / Njemačka, € (1951)	82.800	16,0	356,9	8,3	3.144,1	21,2	1,9	123
6	EE	Estonia / Estonija (2004)	1.316	0,3	45,0	1,0	21,1	0,1	2,1	74
7	IE	Ireland / Irska, € (1973)	4.775	0,9	70,0	1,6	275,6	1,9	5,1	177
8	EL	Greece / Grčka, € (1981)	10.757	2,1	132,0	3,1	175,9	1,2	0,0	67
9	ES	Spain / Španija, € (1986)	46.529	9,1	504,8	11,8	1.113,9	7,5	3,2	92
10	FR	France / Francuska, € (1951)	67.024	13,1	550,0	12,8	2.228,9	15,0	1,2	105
11	HR	Croatia /Hrvatska, (2013)	4.154	0,8	56,6	1,3	45,8	0,3	3,0	59
12	IT	Italy / Italija, € (1951)	60.589	12,0	301,3	7,0	1.672,4	11,3	0,9	96
13	CY	Cyprus / Kipar, € (2004)	855	0,2	9,3	0,2	17,9	0,1	2,8	81
14	LV	Latvia / Letonija , € (2004)	1.950	0,4	65,0	1,5	25,0	0,2	2,0	66
15	LT	Lithuania / Litvanija (2004)	2.848	0,6	65,0	1,5	38,6	0,3	2,3	75
16	LU	Luxembourg€ (1951)	591	0,1	2,6	0,1	54,2	0,4	4,2	267
17	HU	Hungary / Mađarska (2004)	9.798	1,9	93,0	2,2	112,4	0,8	2,0	67
18	MT	Malta, € (2004)	440	0,1	0,3	0,0	9,9	0,1	5,5	95
19	NL	Netherlands / Hol., € (1951)	17.082	3,3	41,5	1,0	702,6	4,7	2,2	128
20	AT	Austria / Austrija, € (1995)	8.773	1,7	83,9	2,0	349,3	2,4	1,5	126
21	PL	Poland / Poljska (2004)	37.973	7,5	312,7	7,3	424,3	2,9	2,7	69
22	PT	Portugal / Portugalija, € (1986)	10.310	2,0	92,1	2,1	184,9	1,2	1,4	77
23	RO	Romania / Rumunija (2007)	19.638	3,9	237,5	5,5	169,6	1,1	4,8	59
24	SI	Slovenia / Slovenija, € (2004)	2.066	0,4	20,3	0,5	40,4	0,3	3,1	83
25	SK	Slovakia / Slovačka, € (2004)	5.435	1,1	48,8	1,1	81,0	0,5	3,3	77
26	FI	Finland / Finska, € (1995)	5.503	1,1	338,0	7,9	215,6	1,5	1,9	109
27	SE	Sweden / Švedska (1995)	9.995	1,9	460,0	10,7	462,1	3,1	3,2	124
28	UK	United Kingdom(1973)	65.809	12,7	244,8	5,7	2.366,9	15,9	1,8	108
Eurozona EA19			341.009	66	2.757,1	64	10.733	72	1,8	106

STANOVNIŠTVO EU28	%
6 velikih (4+PL,ES)	70,45
9 malih do 1%	3,7
13 zemalja (1,1-4%)	25,8

EKONOMSKA SNAGA	%
4 velike DE,FR,UK,IT	63,4%
Spanija	7,5%
1%-4,6% - 12 zemalja	25,8%
ispod 1% - 11 zemalja	3,3%

BDP/pc PPS
11 zemalja preko 100 (EU pr.)
8 zemalja 99-75 prosjeka
9 zemalja ispod 75 prosj.EU

SVIJET (2016.godine)	7,53 mlrd	P-149 mil km ²	71.277,37	BDP=75,5 triliona \$ (IMV WEO)	8
EU U ODNOSU NA SVIJET	7%	3%	16.673,30	22%	EU BDP=16,6 tril.\$

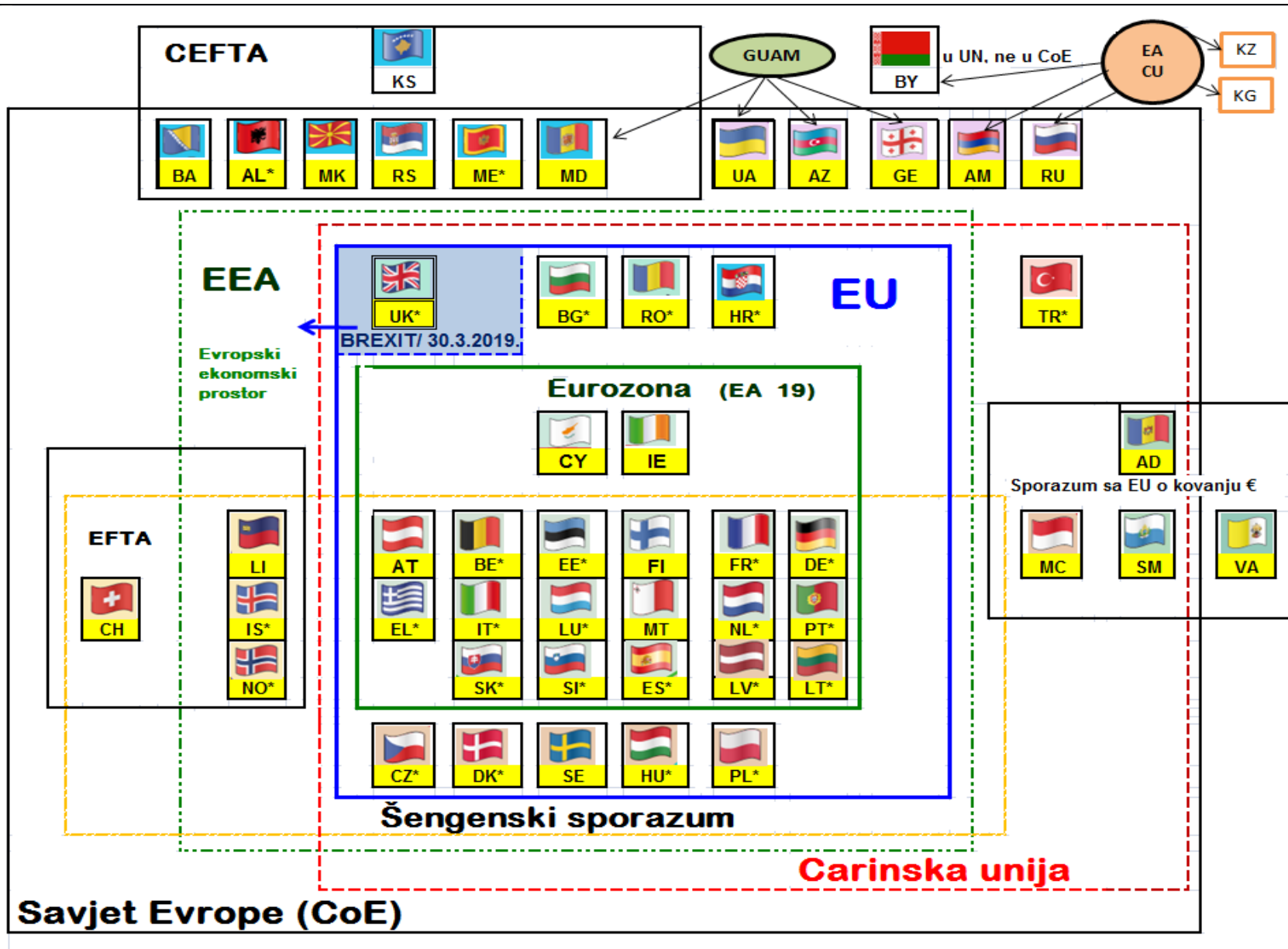

1. Integracija u evropske i evroatlanske strukture kao strateški spoljnopolitički prioritet

- **Osnovi ciljevi evropskih, ali i evroatlanskih integracija su:**
  - sigurnost,
  - stabilnost,
  - zajedničke vrijednosti i
  - prosperitet (ekonomski i sveukupni društveni razvoj).

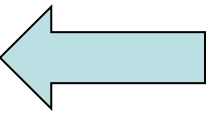
INTEGRACIONI GRAFIK – 2015

In NATO (28) - US & CA, EU22 excl. AT,CY, FI, IE, MT, SE, +AL,IS,NO & TR

NATO – 22 EU;

OSCE, WTO, Eastern Partnership, Russia, US, BRICS, Overseas countries and territories

Explanation of the integration graph

- **In EU, not in NATO** – Austria, Cyprus, Finland, Ireland, Malta, Sweden.
- **In NATO, not in EU** – Canada, Iceland, Norway, Turkey, USA, Albania, Montenegro
- **In NATO and in EU /22/**: Belgium, Bulgaria, Croatia, Czech Republic, Denmark, Germany, Estonia, Greece, Spain, France, Italy, Lithuania, Latvia, Luxembourg, Hungary, Netherlands, Poland, Portugal, Romania, Slovenia, Slovak Republic, Great Britain
- **Council of Europe** – row on top – Bosnia and Herzegovina, Albania, FYRoM, Serbia, Montenegro, Moldova;
- Armenia, Azerbaijan, Georgia, Ukraine, Russia
- **Not in Council of Europe**: Belarus and Kosovo*(not in UN);
- **EFTA** – Switzerland, Lichtenstein, Iceland, Norway;
- **EU Custom union**: San Marino, Monaco, Andorra, Turkey;
- **To mint Euros**: San Marino, Monaco, Vatican, Andorra;
- **EU, not in Schengen**: Cyprus, Ireland, Bulgaria, Romania, UK; (Ireland and the UK obtained an opt-out-they do not have to participate in certain policy areas) ;
- **In Schengen, not in EU**: Switzerland, Iceland, Norway and Liechtenstein;
- **In Eurozone (EA 19)**: Cyprus, Ireland
  - AT, BE, Estonia, Finland, France, Germany,
  - Greece, Italy, Luxembourg, Malta, Netherlands, Portugal,
  - Slovak Rep, Slovenia, Spain, Latvia, Lithuania
- **GUAM** - Organization for Democracy and Economic Development (2001) ¹¹
- Euroasian Custom Union – RU, BY, AM, KG, KZ

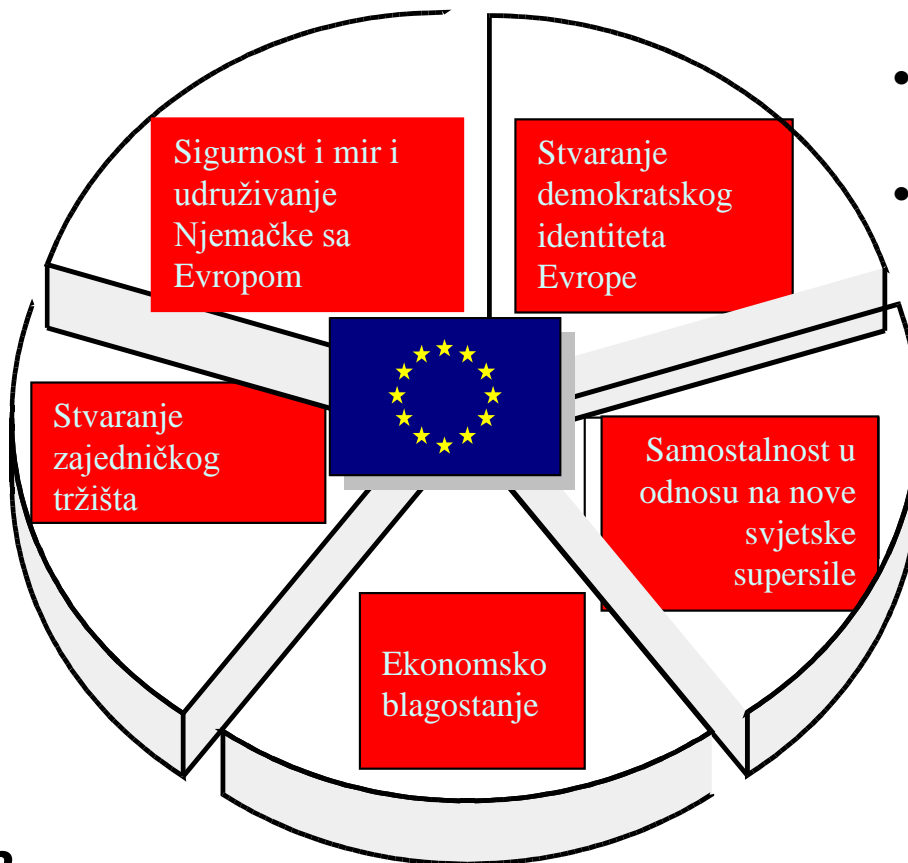
2. Motivi integracija

Peace, Stability, Prosperity, Democratic values

- Bezbjednosni
- Politički
- Ekonomski

Druga polovina XX stoljeća opredjelila je dva osnovna strateška pravca integracija zemalja Evrope – to su integracije u evropske i evroatlanske strukture.

Vrijeme je potvrdilo da su evropske zemlje prepoznale interes snaga ovih nadnacionalnih organizacija, strateški koncept njihovog daljeg razvoja i širenja, njihovu fleksibilnost i pravovremeno prilagođavanje globalnim izazovima bezbjednosti, stabilnosti i prosperiteta. Ove integracije obilježice i XXI stoljeće.

Hronologija evropskih integracija

- Ugovor o osnivanju Evropske zajednice za uglj i čelik (1952),
- Rimski ugovori - Ugovor o osnivanju EEZ i Ugovor o osnivanju Euroatoma (1958),
- Briselski ugovora o spajanju (zajedičkih institucija) (1965),
- Jedinstveni evropski akt, JEA (1986),
- Mastihtski ugovor o osnivanju EU (1992),
- Ugovor iz Amsterdama (1999) i
- Ugovor iz Nice (2001),
- Lisabonski (reformski) ugovor koji je potpisan 2007. godine (na snazi od decembra 2009. godine),

HRONOLOGIJA EVROPSKIH INTEGRACIJA I TALASI PROŠIRENJA

1948.	1951/52.	1957/58.	1965/67.	1986/87.	1992/93	1997/99.	2001/03.	2007/ 09.	
BRISEL	PARIZ	RIM	BRISEL	Jedinstveni evropski akt	MASTRIHT (osnovana EU)	AMSTERDAM	NICA	LISABON	
Euratom – Evropska agencija za atomsku energiju									
ECSC ili EZUČ - Evropska zajednica za ugalj i čelik (1952-2002.)									
		European Economic Community, EEC Evropska ekonomska zajednica (EEZ)		STUBOVI	I European Community (EC) Evropska zajednica (EZ)		European Union (EU)		
					II Pravosuđe i unutrašnji poslovi	Policijska i pravosudna saradnja u kriminalnim stvarima		Evropska unija	
		Evropska politička saradnja			III Zajednička spoljna i bezbjednosna politika (CFSP / ZSBP)				
1948 - Western European Union (WEU), Zapadnoevropska unija (ZEU)									
1949 – NATO (Evroatlantske integracije) - jačanje sistema kolektivne bezbjednosti - 28 članica, od čega 22 iz EU									
US, CA, EU 22, AL, IS, NO, TR									
DRŽAVE OSNIVAČI I TALASI PROŠIRENJA	FR, DE, IT, BE, LU, NL		DK, GB, <u>IE</u>	EL	ES, PT	<u>AT</u> , <u>SE</u> , <u>FI</u>	CZ, EE, <u>CY</u> , LV, LT, HU, <u>MT</u> , PL, SI, SK / BG, RP	HR	
	šest država osnivača (1952/1958)		prvo proširenje, 1973	Drugo proširenje, 1981	III proširenje, 1986	IV proširenje, 1995	V proširenje (2004 / 2007)	VI proširenje 2013	

Moneov plan, Šumanova deklaracija

- **1949 – Izvještaj Ekonomske komisije UN za Evropu** - potreba koordinacije nacionalnih investicionih planova evropskih zemalja u industriji čelika; stoga je **Žan Mone**, visoki službenik francuske vlade na polju planiranja sastavio nacrt za osnivanje EZUČ, a politički ga je predstavio **Robert Šuman**, francuski MIP, i to 9. maja 1950. godine; **Konrad Adenauer**, kancelar Zapadne Njemačke, prihvatio je plan; **Benelux i Italija** prihvatile su pregovore o ovoj sektorskoj integraciji
- **Jean Monnet (1888-1979)** – “otac” EI, stajao iza ideje EZUČ i bio prvi predsjednik njenog “Visokog rukovodstva” (preteče EK) od 1952 do 1955. godine
- **Robert Šuman (1886-1963)**, prvi predsjednik EP, bio francuski MF, MIP i PM
- **9. maj 1950. – Šumanov plan (Šumanova deklaracija)** - njemačko-francusko pomirenje kao osnov novog evropskog poretka /zajednička kontrola proizvodnje uglja i čelika iz jednog centra – kontrola vojne industrije i energenata/
- ECSC – European Coal and Steel Community
- **1951 – EVROPSKA ZAJEDNICA ZA UGALJ I ČELIK** - 18.4.1951 u Parizu potpisan Ugovor o EZUČ– Belgija, Luxembourg, Holandija, Italija, Njemačka i Francuska (tzv. **Pariski ugovor**), za razdoblje od 50 godina

Strateški interesi osnivača

- **Francuska** – put ekonomske modernizacije, uz rješenje tj. “internacionalizaciju” Rura (pokušaj održavanja francuske kontrole preko europeizacije)
- **Njemačka** – predlog je poštovao princip jednakosti i nediskriminacije, prenos nadležnosti na EZUČ bolje rješenje nego ograničeni suverenitet
- **Italija** – podržavanje ideja evrofederalizma i potreba jačanja pozicije vlade de Gasperija u odnosu na snažnu komunističku opoziciju
- **Benelux zemlje** – iako nisu veliki evrofederalisti, ove zemlje nisu mogle sebi “priuštiti” da ostanu izvan francusko-njemačke ekonomske organizacije
- Predlog “formalno” bio otvoren i za **Britaniju**, koja inače nije prihvatila koncept nadnacionalnosti

EZUČ / ECSC

- **EVROPSKA ZAJEDNICA ZA UGALJ I ČELIK - 18.4.1951.** u Parizu potpisan Ugovor o EZUČ– Belgija, Luxembourg, Holandija, Italija, Njemačka i Francuska (tzv. **Pariski ugovor**), za razdoblje od 50 godina
- **Zajednička Visoka vlast** (devetočlano tijelo, organizovano na nadnacionalnom načelu, nezavisno u odlučivanju, pri čemu su odluke bile obavezujuće za sve države članice; djelovanje u oblasti kontrole cijena, zabrane prekomjernih subvencija, itd.);
- **Zajednička skupština** (predstavnicima delegirani od nacionalnih parlamenata; čisto savjetodavna funkcija);
- („Specijalni”) **Savjet ministara** (predstavnicima vlada država članica koji dijele moć političkog odlučivanja sa Visokom vlasti, organizovani na načelu međuvladine saradnje, zaduženi za saradnju/dogovor između Visoke vlasti i nacionalnih vlada država članica) i
- **Sud pravde** koji je rješavao sporove proizašle iz Pariskog ugovora

25.marta 1957 – Rimski ugovori (okvirni sporazumi, Framework Treaties), Ugovor o osnivanju EEZ i EUROATOM-a

Evropska ekonomska zajednica (EEZ) – prelazni period do 12 godina za carinsku uniju, uz uvođenje programa za poljoprivredu

Ciljevi osnivanja: unaprijeđivanje stalnog, harmoničnog, održivog i uravnoteženog razvoja, visok nivo zaposlenosti i socijalne zaštite, rodna ravnopravnost, održiv rast uz odsustvo inflacije, visok nivo konkurentnosti, podizanje standarda i kvaliteta života, zaštite i unapredjenje kvaliteta životne sredine, privredna i društvena kohezija i solidarnost među državama članicama

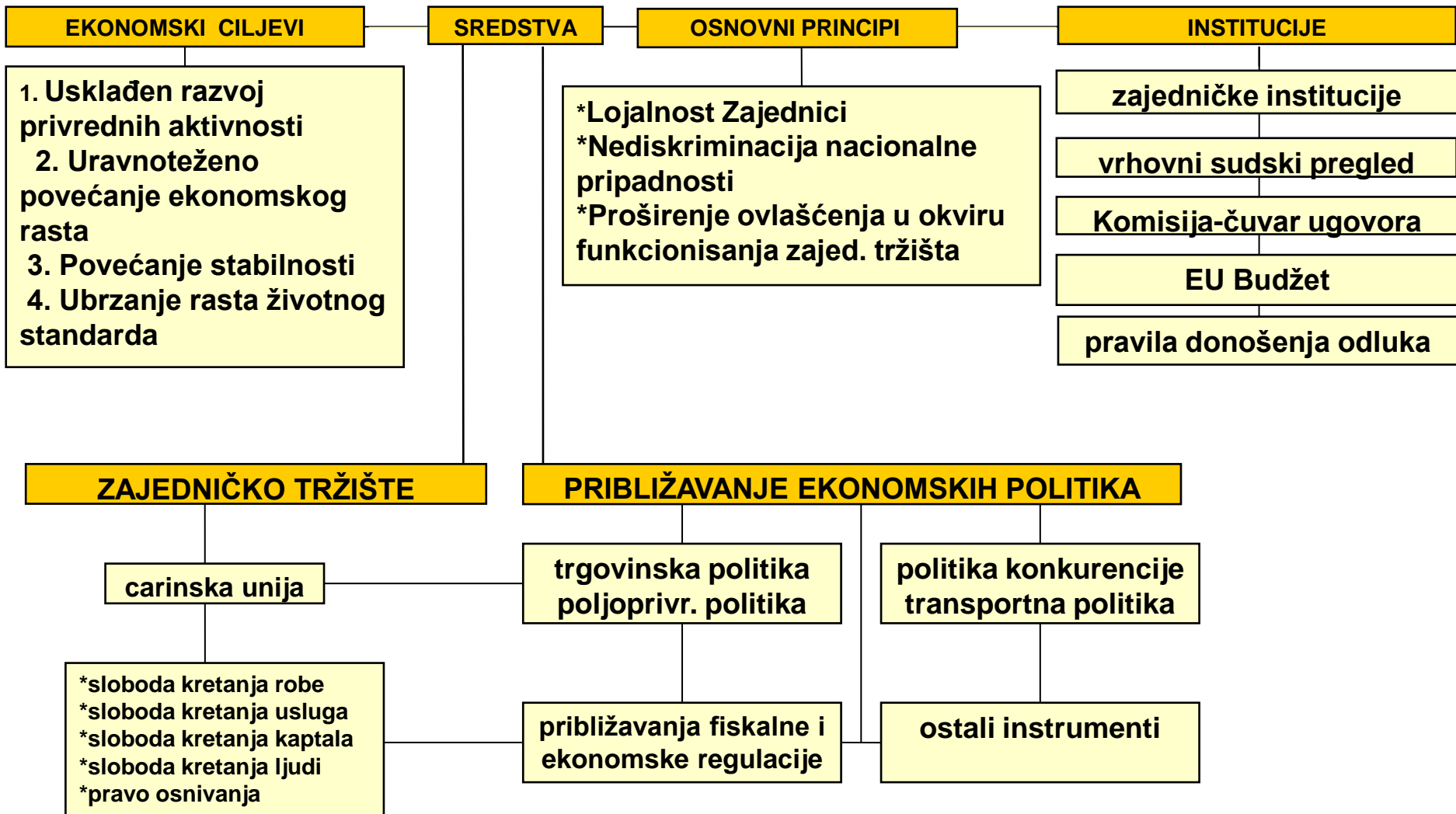
Sredstva za postizanje ovog cilja: stvaranje zajedničkog tržišta - slobodan protok roba, usluga, ljudi i kapitala, a zatim kreiranje sopstvenih politika

Evropska zajednica za atomsku energiju (EUROATOM) – Ugovor o osnivanju, zaključen na neodređeno vrijeme

- Cilj – razvoj evropske nuklearne industrije, podsticanje istraživanja u oblasti atomske energije

Ugovor o EEZ

- je predviđao jačanje sljedećih **zajedničkih politika**:
- **Zajedničke trgovinske politike, zajedničke poljoprivredne politike, saobraćajne politike, kao i politike konkurencije**
- Ugovor je predviđao i saradnju i **koordinaciju politika** i u drugim oblastima (približavanje fiskalne politike, ograničena saradnja u monetarnoj politici i koordinacija makroekonomskih politika)
- Ugovor je predviđao i **usklađivanje nacionalnih zakonodavstava** u mjeri u kojoj je to neophodno za nesmetano funkcionisanje zajedničkog tržišta
- Posebne trgovinske i ekonomske relacije uspostavljaju se sa **prekomorskim zemljama i teritorijama (pridruživanje)**.
- Sastavni dio ugovora su i različite **deklaracije** država članica, u kom one izražavaju svoje posebne nacionalne interese

Ekonomska struktura Ugovora o osnivanju EEZ

Institucionalni dizajn EEZ

- Visoka vlast zamijenjena je **Komisijom** (predsjednik, 2 potpredsjednika i 6 komesara/ po dvoje iz DE, IT, FR i po jedan iz LU, BE, NL), koja je dobila glavnu ulogu u koordinaciji i sprovođenju zajedničkih politika (samostalno tijelo koje predlaže, ali i sprovodi odluke Savjeta, predlaže pravne akte, preuzima različite inicijative u politika, postaje ključni lobista daljih EI); prvi predsjednik Valter Halštajn, njemac;
- **Savjet ministara**, koji svoje odluke donosi jednoglasno ili kvalifikovanom većinom, moć političkog odlučivanja (uz rotirajuće, šestomjesečno predsjedavanje);
- Komisija se dogovara i zajedno donosi odluke sa **Evropskim parlamentom**,/prvi predsjednik Robert Šuman/ a dogovara se i sa **Ekonomskim i socijalnim komitetom i sa Komitetom regiona**; EP se u početku sastajao jednom godišnje i imao je ograničenu zakonodavnu ulogu.
- **Sud pravde** odgovoran je za primjenu ugovora iz Rima na cijeloj teritoriji EEZ (presudama 1963, 1964 potvrđeni principi “neposrednog dejstva” i “nadređenosti”, postepena evolucija prava EU, veliki uspjeh procesa EI)

9.2. Jedinstveni evropski akt

- **18.2. 1986. Single European Act**
- da bi se smanjile i NTB, sa ciljem da se poveća rast konkurentnosti roba i usluga, posebno u odnosu na američke i japanske konkurente, saradnja u oblasti R&D, postepena monetarna integracija, socijalna zaštita (povelja o socijalnim pitanjima)
- Porastao je značaj EK, Savjet ministara dobio takodje nova ovlašćenja, neke odluke mogle su da se donose na osnovu kvalifikovane većine, osim onih u oblasti oporezivanja, prava zaposlenih i pitanja mobilnosti ljudi (pravo veta, tj. Zahtjev jednoglasnosti)
- “Bijela Knjiga”- akcije koje se moraju preduzeti da bi se ostvarilo jedinstveno tržište.
- 1. Uklanjanje fizičkih barijera,
- 2. Uklanjanje tehničkih barijera,
- 3. Uklanjanje fiskalnih barijera.

Integracija tržišta

Otvaranje javnih isporuka

Ukidanje carinskih barijera

Libneralizacija finansijskih usluga

Efekti na strani ponude

Snižavanje troškova

Stimulacija investicija

Konkurencija

**Makroekonomski mehanizmi aktivirani
zaokruživanjem unutrašnjeg tržišta
Checchini report, 1986**

Snižavanje cijena

Veća nacionalna kupovna moć

Veća konkurentnost

Poboljšan trgovinski bilans

Povećanje DPB

Poboljšana budžetska pozicija

Nova radna mjesta

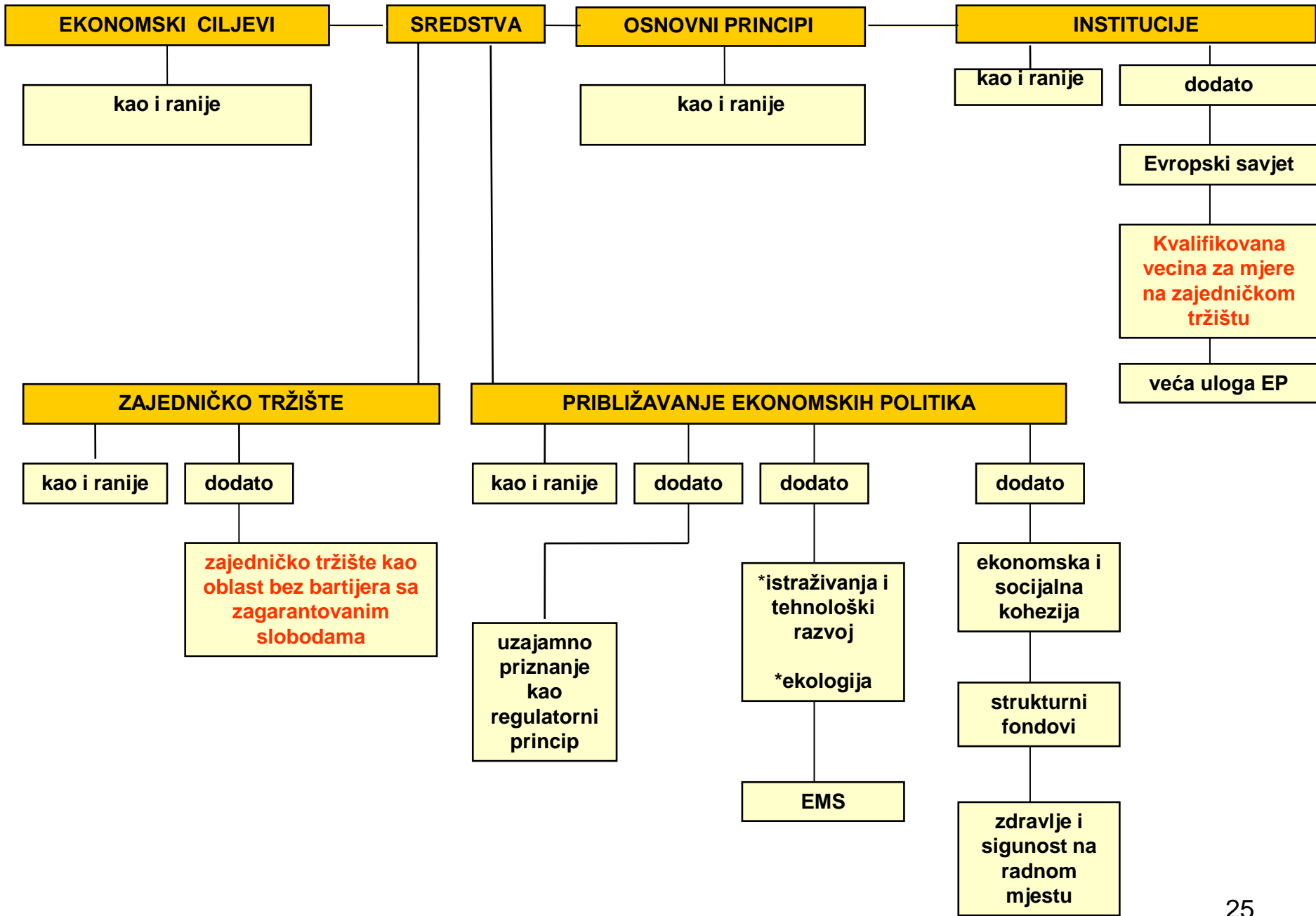
Kompletan proces predviđen “**Bijelom knjigom**” trebalo je ostvariti do 1992. Cilj “Bijele knjige“ bio je da se uklone neocarinske barijere (ti dodatni troškovi su činili oko 2% BDP EZ-a) i stvori pravo, homogeno tržište bez granica. Jake transnacionalne poslovne grupe poput Filipisa i Volvoa tražile su veliko i aktivno jedinstveno evropsko tržište.

- **Ekonomске slobode**

Glavni aspekti programa jedinstvenog tržišta:

- uklanjanje neocarinskih barijera,
- povećanje konkurencije,
- unapređenje saradnje između preduzeća u oblasti istraživanja i razvoja,
- ujednačavanje tržišta faktora kroz potpunu liberalizaciju mobilnosti faktora rada i kapitala,
- monetarna integracija i socijalna zaštita.
- Uvodi se **princip kvalifikovane većine na Savjetu**, kada se glasa o mjerama za zajedničko tržište
- SEA je pomjerio ravnotežu snaga sa nacionalnih vlada na EZ, sa **međudržavnog na metod Zajednice**

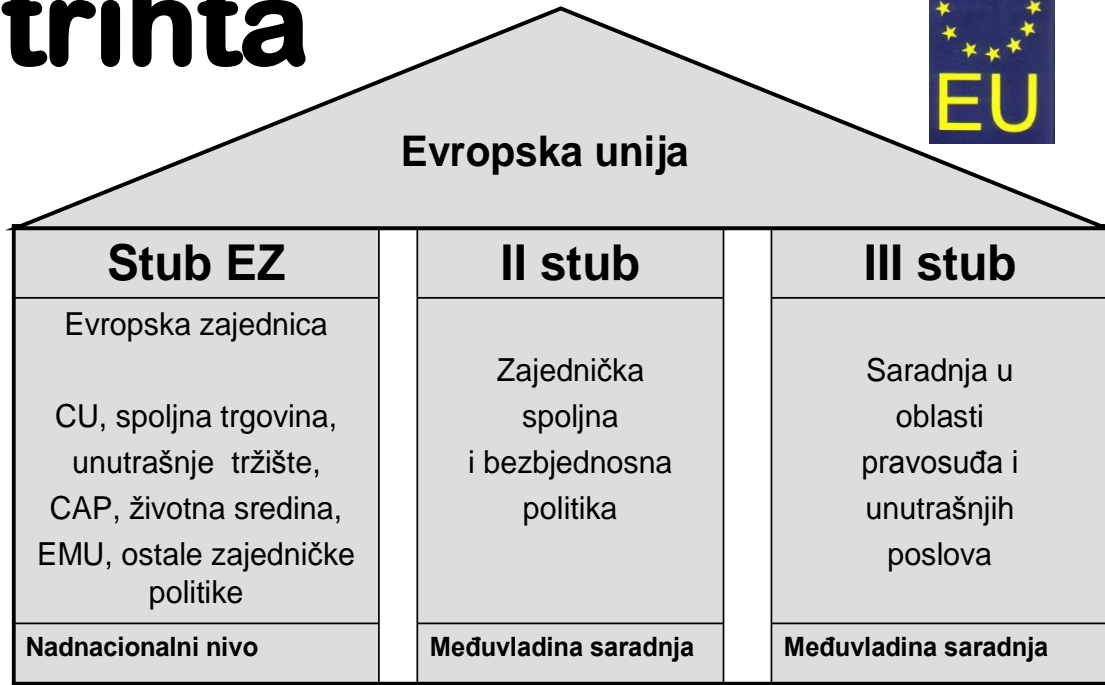
Jedinstveni evropski akt, SEA, 1986

Ugovor iz Mاستrihta

- 7.2. 1992 - osnova za privredno i monetarno ujedinjenje – Ugovor o osnivanju EU (na snazi od 1.11.1993) - Trostubna organizacija, stvara se EU, a EEZ se preimenuje u EZ.

-Pregrupisavanje 3 ugovora Zajednic (EZUČ,EEZ i EU) i odredaba specifičnih za saradnju (II i III stub), kao i opštih odredaba (revizija osn. ugovora)

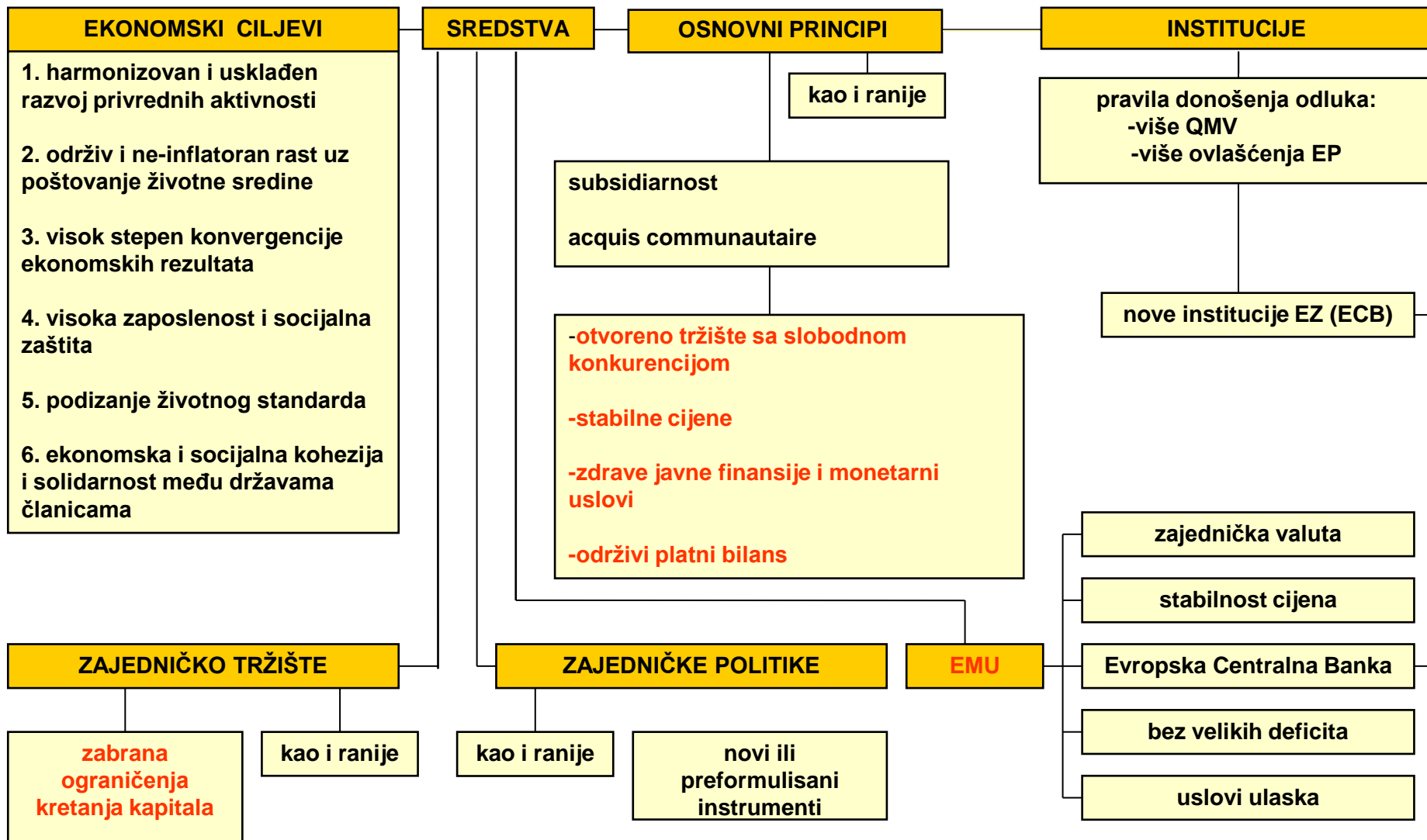
Zajedničke politike

- 1.1.1993. stvoreno jedinstveno tržište

Mastriht – kompromisi i direrencijrana integracija

- **Francuska** je postigla najvažniji cilj, da Njemačka prihvati jedinstvenu valutu (1999), a prihvaćeni su i njeni prijedlozi u vezi sa odbrambenom i spoljnom politikom.
- **Njemačka** je postigla sporazum da buduća monetarna politika EU bude pod njenim uticajem, kao i da Evropski parlament poveća njena ovlašćenja.
- **Južne zemlje**, predvođene Španijom, raspolagale su Kohezionim fondom. Holanđani su mogli da sprovedu svoju povelju o socijalnim pitanjima.
- **Britanija** je u Mastrihtu dobila pravo da ne učestvuje u radu o dva veoma važna pitanja dubine i obuhata budućih integracija: prvo pitanje se odnosilo na zajedničku valutu (Britanija nije ušla u III fazu monetarne integracije), a drugo pitanje odnosilo se na socijalna pitanja (Protokol o socijalnim pitanjima sadržao je i poseban Sporazum o socijalnoj politici gdje su se prvi put postavila opšta prava kao osnovna načela evropskog prava koji se nije odnosio na Ujedinjeno Kraljevstvo)
-
- Tri faze uvođenja EMU1990-93, 1994-1998, od 1.1.1999)

Elementi i pravila EMU

- Kriterijum cjenovne stabilnosti: Kad je u pitanju stabilnost cijena, od zemalja članica se zahtijeva **stopa inflacije** koja nije viša od 1,5 pp u odnosu na prosjek tri zemlje sa najnižom inflacijom u EMU.
- Kriterijum budžetske pozicije vlade i održivosti javnih finansija: Ograničenje za **budžetski deficit** iznosi 3%, dok je graničenje za **javni dug** ustanovljeno na nivou od 60% BDP-a date zemlje.
- Kriterijum participacije u ERM: Novi **mehanizam deviznih kurseva** ERM 2 zahtijevao je poštovanje granice odstupanja valuta u rasponu od +/- 15% i to dvije godine prije ulaska u završnu fazu EMU, što ujedno predstavlja još jedan mastrihtski kriterijum.
- Konvergencija kamatnih stopa: Kada su u pitanju **kamatne stope**, pravilo za članstvo u EMU nalaže mogućnost odstupanja dugoročnih nominalnih kamatnih stopa maksimum do 2 pp u odnosu na prosjek tri zemlje sa najnižim kamatnim stopama

Ratifikacija Ugovora iz Maastrichta

- **Danska i Irska** su zemlje koje su ustavima obavezane da organizuju referendum o ratifikaciji.
- **Danci** su juna 1992. godine sa malom razlikom (**50,7%**) odlučili da odbace Ugovor, što je izazvalo političke potrese u čitavoj Uniji. Razlozi danskog „ne“ odnosili su se na sami Ugovor, a dijelom i na EU projekat u cjelini (zabrinutost zbog EMU, strah od ujedinjene Njemačke u EU, zabrinutost zbog urušavanja visokih standarda zaštite životne sredine u Danskoj, kritika na nesveobuhvatnost Ugovora, itd.).
- **Irsko prihvatanje** Ugovora, na referendumu održanom svega dvije nedjelje kasnije, bilo je slaba utjeha za EZ (**69%** za, ali uz izlaznost ispod nacionalnih standarda od svega 57%).
- **FR, Miteran, “podsticajni referendum”**, sept. 1992, fijasko, svega 51,05% za! Uslijedila je ratifikaciona kriza
- **Koncesije, danska izuzeća** od uslova iz Ugovora, Evropski savjet odobrio u Edinburgu, decembra 1992 - odluka koja je praćena čitavim nizom deklaracija, što je, bez izmjena Ugovora iz Maastrichta, dalo danskoj vladi dovoljne garancije u vezi sa restriktivnim tumačenjem prenosa nadležnosti u oblasti državljanstva, ekonomske i monetarne unije, zajedničke spoljne i bezbjednosne politike, odbrane, saradnje u oblasti pravosuđa i unutrašnjih poslova.
- Danci su na ponovnom referendumu, maja 1993. godine, konačno odobrili Ugovor (**56,8%** za).
- **UK**, iako predsjedavajuća, odložila ratifikaciju tek za avgust 1993
- **DE**, oponenti EI su od Ustavnog suda Njemačke zatražili da utvrdi da li je Ugovor kompatibilan sa njemačkim Ustavom ..Sud potvrdio tek poslije nekoliko mjeseci. DE zadnja ratifikovala Maastricht!

9.11.1989 – pad Berlinskog zida
9.12.1989. – Savjet EU donosi odluku o održavanju međuvladine konferencije o daljim koracima u pogledu EMU, te političke unije (otvorene 14.12.1990.).

29.5.1990 – u Parizu osnovana **EBRD**

19.6.1990. – potpisan **Šengenski sporazum** o zajedničkoj politici o privremenom ulasku osoba i sistemu granica – uklanjanje granica između članica sporazuma i zajednička viza. Potpisale sve članice osim Irske i UK, te tri nečlanice – Island, Norveška i Švajcarska (25)

3.10.1990 – ujedinjenje Njemačke

21.10.1991 – potpisan ugovor o osnivanju Evropskog ekonomskog prostora između EZ i EFTA (bez Švajcarske)

Amsterdam, 1997/1999

- 2. oktobra 1997. godine (stupio na snagu 1. maja 1999. godine)
- **Pravosuđe i unutrašnji poslovi** – Šengenski sporazum o zajedničkim vizama za građane treće zemlje uključen je u EU (osim u slučaju Britanije i Irske)
- **Zaposlenost i socijalna politika** – unapređenje saradnje među državama članicama u cilju otvaranja novih radnih mjesta, pristup definisanju zajedničke strategije zapošljavanja; uključuje se i socijalni protokol. Evropski savjet je svečano „proglasio“ **Povelju o osnovnim pravima**, koja je predstavljala katalog građanskih i ekonomskih prava EU, ali je istovremeno odložio raspravu o njenom statusu i nivou obaveznosti
- **Spoljna politika** – bliza saradnja sa WEU, uspostavljanje zajedničke odbrambene i bezbjednosne politike
- **Supsidijarnost** – EU bi trebalo da radi samo na onim poslovima koji se ne mogu bolje izvršiti na nacionalnom ili nižim nivoima
- **Fleksibilnost** – značajan institucionalni novitet u Ugovoru, ugovorna klauzula o fleksibilnosti, dopušta da neke zemlje usvoje zajedničku politiku, čak i kada druge zemlje to ne žele (*at hoc* aranžmani). Postoji mogućnost konstruktivnog uzdržavanja od glasanja.
- **Otvorenost i dostupnost informacija** – svi građani i pravni subjekti EU imaju pravo pristupa dokumentima EU.
- uspostavljen je mehanizam „**bliže saradnje**“ (*closer cooperation*), tj. mogućnost pojedinih članica Unije da na gotovo svim područjima ekonomskog stuba uspostave tješnju saradnju od saradnje koja postoji između ostalih članica EU;
- uveden je pojam „**područje pravde, slobode i bezbjednosti**“ (*Area of Justice, Freedom and Security*);
- ojačana je uloga EU u spoljnoj politici tako što je uspostavljena **funkcija Visokog predstavnika za spoljnu politiku**;
- donošenje odluka u pitanjima **politike imigracije i azila** prenijeto je iz III stuba (međudržavna saradnja) u I stub (supranacionalne nadležnosti tijela EU), a zbog smanjene nadležnosti III stub je preimenovan u „Policajska i sudska saradnja u kaznenim predmetima“;
- donošenje odluka QMV prošireno je na nova područja;
- ovaj ugovor uključio je u I stub odlučivanje o politici zapošljavanja i proširio nadležnosti Komisije u 32 područjima zaštite potrošača i zaštite prirode

ESDP, Šengenski acquis

- **Evropska bezbjednosna i odbrambena politika EU (ESDP)** definisana je kao sastavni dio Zajedničke spoljne i bezbjednosne politike (**CFSP**) *Common Security and Defence Policy – CSDP*.
- *koncept evropske zajedničke bezbjednosne politike kroz njena tri segmenta: a) razvoj civilnih i vojnih kapaciteta EU, b) aktivnosti EU u borbi protiv terorizma i c) civilne i vojne operacije EU*
- **Finansiranje** ESDP dijelom tereti budžet EU (planira se osnivanje **zajedničkog fonda članica**), a dijelom izdvajanja idu iz budžeta samih članica EU.
- Šengenska pravna tekovina - Šengenski sporazum (1985) i Konvencija (1995), zajedno s deklaracijama, odlukama i drugim aktima koji se odnose na slobodu kretanja, čine Šengenski acquis (Šengensku pravnu tekovinu).
- **Države članice u okviru šengenske saradnje:** prvim potpisnicama Šengenskog sporazuma (Francuska, Njemačka, Beneluks zemlje) postepeno se priključila još 21 država: Italija (27. novembar 1990), Portugal i Španija (25. jun 1992), Grčka (6. novembar 1992), Austrija (28. april 1995), Danska, Švedska i Finska (19. decembar 1996), Švedska, zatim Češka, Estonija, Mađarska, Letonija, Litvanija, Malta, Poljska, Slovačka i Slovenija (21. decembar 2007), kao i države koje su van EU: Island i Norveška (19. decembar 1996), i Švajcarska (12. decembar 2008). Od 19. decembra 2011. i Lihtenštajn je formalno u Šengenu, tako da je u šengenskoj zoni danas 26 evropskih država.

Nica, 2001/2003

- Potpisan 26. februara 2001, na snazi od februara 2003
- **Odmjeravanje glasova u Savjetu ministara:** DE, FR, UK i IT – 29, ES 27 (i PL), Rumunija će (kad udje) imati ponder 14, NL – 13, BE, EL, PT, (Češka, Mađarska) – 12, AT, SV (Bugarska) – 10, DN, FI, IR (SK i Litvanija) – 7, LU (Letonija, SI, EE i CY) – 4 i (Malta -3)
- **Kvalifikovana većina** potrebna za donošenje odluka ponderisanim glasovima u EU-15 iznosila je 169 od 237 ponderisanih glasova država članica (71,30%).
- EK –svaka zemlja jedan komesar
- **Evropski parlament** – broj članova EP sa predstojećim proširenjem povećaće se na 732.
- **Fleksibilnost (pojačana saradnja ili varijabilna geometrija)** – grupa od osam ili više zemalja (tadašnja većina država članica) može se zalagati za dublju integraciju u određenim oblastima politike.
- **Većinsko glasanje** – politička integracija se ubrzala kako su zemlje članice odustale od prava na veto u 27 novih oblasti
- **Ratifikacija Ugovora iz Nice** – Irska, sa čak 64% glasova protiv (izlaznost svega 35%), Irci su juna 2001. godini odbili Ugovor. Oni su bili jedina država od EU-15 koja je to učinila.
- Novi pregovori donijeli su set političkih ustupaka koji su garantovali neutralnost Irske.
- Drugi referendum održan je u oktobru 2002. godine, kod koga je irska vlada postavila pitanje jednostavnog izbora između podrške ili suprotstavljanja proširenju. Referendum je prošao sa 63% glasova u korist ratifikacije Ugovora iz Nice

Lisabonski ugovor

- **1. Ugovor o Evropskoj uniji (UEU)** – poznatiji kao Mاستrihtski ugovor (1992); izmjene i dopune se odnose na institucije, unaprijedjenje saradnje, spoljnu i bezbjedonosnu politiku i odbrambenu politiku.
- **2. Ugovor o osnivanju Evropske zajednice** – Rimski ugovori (1957); izmjenama i dopunama se detaljno definišu nadležnosti i oblasti djelovanja Evropske unije; on postaje "**Ugovor o funkcionisanju EU**" (UFEU).

Čl. 2 Ugovora o EU

- Unija je zasnovana na vrijednostima poštovanja ljudskog dostojanstva, slobode, demokratije, jednakosti, pravne države, kao i na poštovanju prava čovjeka, uključujući i prava lica koja pripadaju nacionalnim manjinama.
- Ove vrijednosti su zajedničke svim državama članicama u društvu koje karakterišu pluralizam, nediskriminacija, tolerancija, pravda, solidarnost i jednakost između žena i muškaraca.

Glavne novine

- **Unija postaje pravno lice** - mogućnost Unije da zaključuje ugovore, postane član međunarodnih konvencija ili da bude član međunarodnih organizacija.
- **Tri stuba se integrišu u jedan.**
- Afirmacija **pravila suodlučivanja** između Evropskog parlamenta i Savjeta ministara, kao redovne zakonodavne procedure.
- **Stabilno predsjedavanje Evropskom savjetu** (na period od 2 i po godine), sa mogućnošću jednog reizbora.
- Osnivanje jedne pozicije: „Visoki predstavnik Unije za spoljne poslove i politiku bezbjednosti”.
- Pravo na građansku inicijativu, unapređenje demokratskog učešća, itd.
- **Cilj Reformskog ugovora** jeste da ubrza proces odlučivanja, otvori put za uvođenje položaja predsjednika EU i osnaži položaj šefa spoljne politike Unije.
- On treba da omogući **efikasnije donošenje odluka** Unije čije se članstvo povećalo na 27 zemalja. To bi posebno trebalo da se odnosi na pitanja iz oblasti odbrane, energetike, borbe protiv klimatskih promjena i migracije .

...Glavne novine

- **Ukida se pravo veta u 50 oblasti**, među kojima su i unutrašnji poslovi i pravosuđe
- **Odluke se donose** ukoliko za njih glasa 55 odsto zemalja koje predstavljaju najmanje 65 odsto stanovništva EU.
- **Konsenzus** je potreban samo za spoljnu politiku, odbranu, socijalna pitanja, oporezivanje i kulturu.
- Po Lisabonskom sporazumu **Evropski parlament** će imati 750 poslanika i predsjednika
- Bilo je predviđeno da „Evropski ustav“ kao pravno autonoman tekst **zamijeni** sve prethodne međunarodne ugovore koji konstituišu Evropsku uniju, što bi značilo da bi Unija počivala na jednom osnovnom zakonu – svom ustavu.
- Lisabonski ugovor je ograničen na **modifikaciju postojećih ugovora**, i otuda naziv „**reformski ugovor**“. Tačnije, nova sadržina reformskog ugovora ne bi trebalo da ima ustavni značaj, jer ne zamjenjuje prethodna dokumenta o Evropi, već predstavlja njihovu daljnu modifikaciju.
- Ovim se objašnjava zašto je veliki broj zemalja odabrao da ratifikuje Lisabonski ugovor **u parlamentu**

Principi na kojima se temelji EU

- **Princip legaliteta** znači da je EU zajednica koja se zasniva na pravu, te da zajednički ekonomski i socijalni život naroda država članica nije rukovođen prijetnjom sile, već pravom Unije. i to je osnova institucionalnog sistema. Ovaj princip uključuje i pravo svih zainteresovanih strana, bilo institucija EU, država članica ili pojedinaca, da se pred Sudom pravde ispita bilo koji akt.
- **Princip autonomije komunitarnog pravnog poretka** znači da će se komunitarno pravo (evropski propisi) primjenjivati jednako u cijeloj Uniji.
- **Princip supremacije** znači da u slučaju kolizije (sukoba) odredaba prava EU i odredaba nacionalnog prava, prvenstvo primjene imaju odredbe prava EU.
- **Princip supsidijarnosti** znači da u izvršenju svojih nadležnosti, Unija može djelovati samo ako se ciljevi predloženih aktivnosti ne mogu u dovoljnoj mjeri ostvariti mjerama država članica, bilo na centralnom ili regionalnom nivou.
- **Princip proporcionalnosti** zahtijeva da preduzeta mjera ili sredstvo koje koristi Unija mora biti proporcionalno cilju koji se želi postići, odnosno da svaka aktivnost Unije neće ići izvan onoga što je potrebno da se postignu ciljevi utvrđeni Ugovorom
- **Princip solidarnosti** ogleda se u činjenici da države članice moraju raditi zajedno da bi proširile i razvijale svoju uzajamnu političku solidarnost, kao i da se suzdrže od svake aktivnosti koja je suprotna interesima Unije, ili bi mogla naškoditi njenoj efikasnosti.

Pravna tekovina Unije

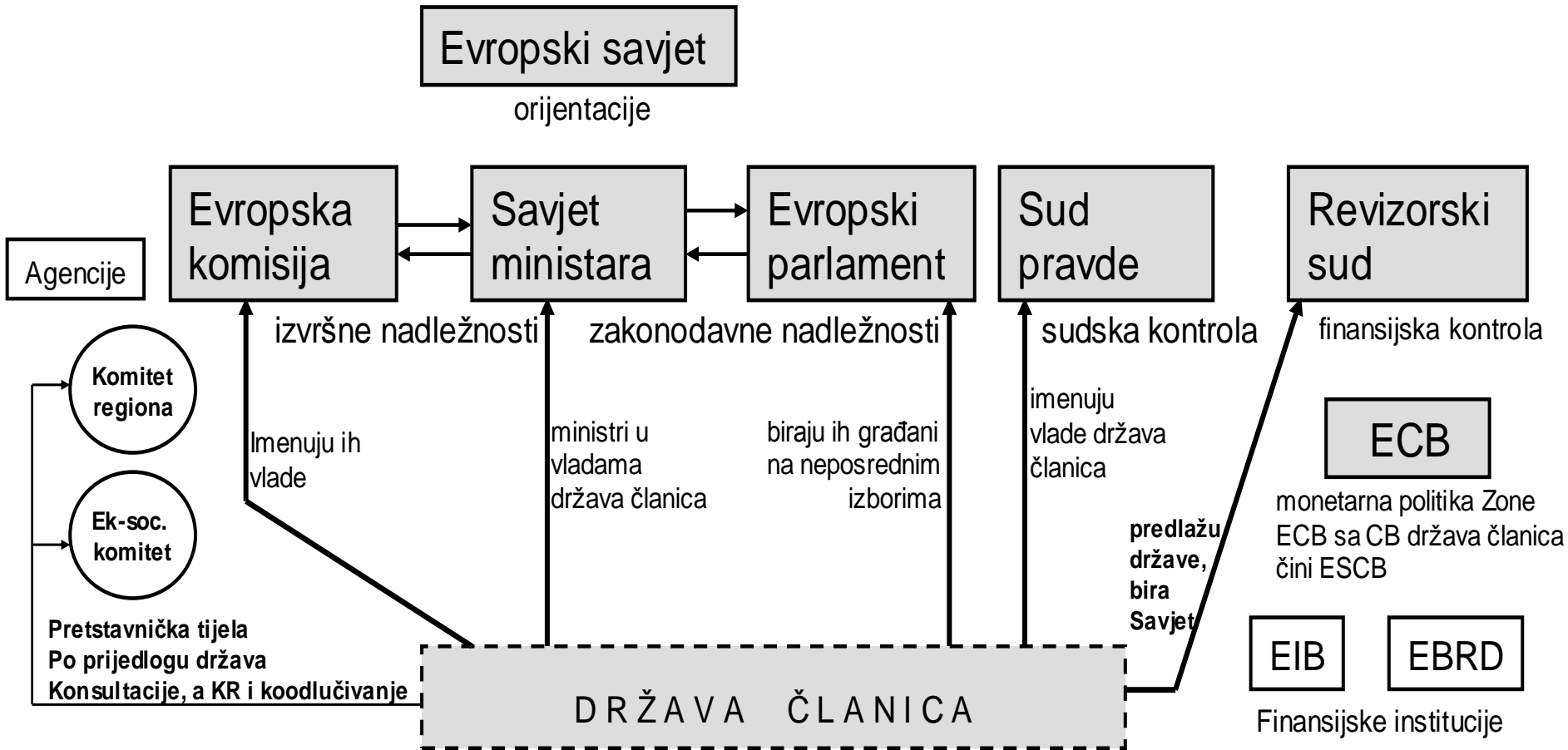
- Pojam ***Acquis communautaire***, skraćeno *acquis*, je francuski izraz koji u osnovi znači „EU onakva kakva jeste”, naziva se još i nasljeđem ili pravnom tekovinom EU.
- Predstavlja skup prava i obaveza koje sve zemlje članice obavezuje i povezuje unutar EU, te se u većini država članica, i kao sam pojam, ne prevodi dalje na maternji jezik.
- On ne predstavlja samo pravo u užem smislu jer obuhvata:
  - sadržaj, načela i političke ciljeve osnivačkih ugovora,
  - propise usvojene primjenom osnivačkih ugovora,
  - te presude Suda pravde,
  - deklaracije i rezolucije koje je Unija usvojila,
  - mjere koje se odnose na zajedničku spoljnu i bezbjednosnu politiku,
  - mjere koje se odnose na pravosuđe i unutrašnje poslove,
  - međunarodne ugovore koje je Zajednica (danas Unija) zaključila,
  - kao i ugovore između zemalja članica u području djelovanja Unije.
- Svaka država koja želi da postane članica Evropske unije mora prihvatiti odluke iz osnivačkih ugovora i uskladiti svoje zakonodavstvo s *acquis communautaire*-om.

Institucionalni okvir

1. **Evropski parlament**
  2. **Evropski savjet**
  3. **Savjet (ministara)**
  4. **Evropska komisija**
  5. **Sud pravde EU**
  6. **ECB**
  7. **Revizorski sud**
- **Ekonomski i socijalni komitet, kao i Komitet regiona, pomažu EP, Savjetu i EK kroz konsultativnu ulogu**

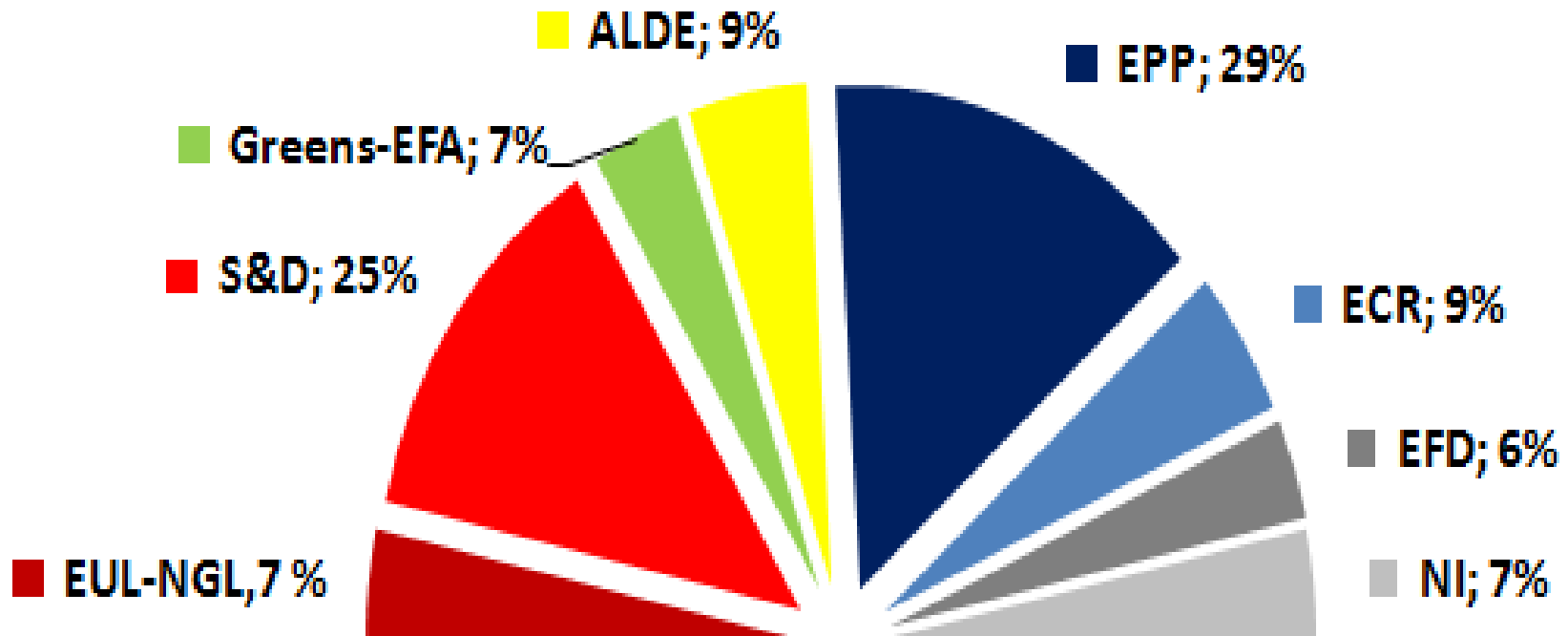
Institucionalni dizajn EU

Evropski parlament

- **Funkcije EP:** Evropski parlament vrši, zajedno sa Savjetom, **zakonodavnu i budžetsku** funkciju. Evropski parlament vrši **funkciju političkog nadzora i savjetovanja** u skladu sa ugovorima (član 11 UEU). Lisabonskim ugovorom povećane su nadležnosti EP u oblasti zakonodavstva, budžeta i političke kontrole - što predstavlja korak naprijed u pogledu **demokratizacije EU**.

G 4. Političke grupacije u Evropskom parlamentu

ELECTION RESULTS BY POLITICAL GROUPS / PANEVROPSKE POLITIČKE GRUPE

ELECTION RESULTS BY POLITICAL GROUPS / PANEVROPSKE POLITIČKE GRUPE	2009		2014, izbori		2014, političke grupe		Ind x
GUE(EUL)/NGL - European United Left/Nordic Green Left Jedinstvena ljevica – Nordijska zelena ljevica	35	5%	45	6%	52	7%	149
S&D - Group of the Progressive Alliance of Socialists and Democrats in the EP Partija evropskih socijalista i demokrata	195	25%	189	25%	191	25%	98
Greens/EFA - The Greens/European Free Alliance Evropski zeleni – Evropska slobodna alijansa	58	8%	52	7%	50	7%	86
ALDE /Alliance of Liberals and Democrats for Europe Savez liberala i demokrata za Evropu	84	11%	59	8%	68	9%	81
EPP - Group of the European People's Party (Christian Democrats) Evropska narodna stranka i Evropski demokrati	274	36%	221	29%	218	29%	80
ECR - European Conservatives and Reformists Evropski konzervativci i reformske grupe	57	7%	46	6%	71	9%	125
EFDD - Europe of freedom and direct democracy Group Evropa slobode i demokratije	31	4%	38	5%	48	6%	155
NI - Non-attached Members – Members not belonging to any political group Non-inscrits (NI), Neopredijeljeni	32	4%	41	5%	52	7%	163
Others - Newly elected Members not allied to any of the political groups set up in the outgoing Parliament /OSTALI - ne pripadaju ni jednoj političkoj grupi, KASNIJE SE PRIKLJUČILI POLITIČKIM GRUPACIJAMA			60	8%			
NAPOMENA: politička grupa mora imati minimum 25 poslanika i poslanike iz 7 MS)							
2014 -2019 saziv (750 poslanika i predsjednik EP=751)	766	100	751	100	750	100	

Evropski savjet i Savjet

- **Zadatak Evropskog savjeta:** Evropski savjet daje Uniji neophodni podsticaj za razvoj i utvrđuje njene opšte političke smjernice i prioritete. Evropski savjet ne vrši zakonodavnu funkciju. Drugim riječima, Evropski savjet predstavlja generalno političko vodstvo kada je o evropskim poslovima u Uniji riječ. Evropski savjet defniše ne samo političke već i ekonomske i socijalne smjernice za sve oblasti djelovanja Unije.
- **Nadležnosti Savjeta:** Savjet je svakako jedna od najmoćnijih institucija u Uniji, čije odluke i koordinacija utiču na sve druge institucije i efikasnost sistema u cjelini. Osnovne nadležnosti savjeta su sljedeće:
  - Vrš, zajedno sa Evropskim parlamentom, **zakonodavnu i budžetsku funkciju**. Usvaja evropske propise i budžet Unije.
  - Istovremeno, Savjet vrši funkcije **utvrđivanja politike i koordinacije** u skladu sa ugovorima (član 16 UEU).

Evropska komisija

- **Ključni inicijator propisa**
- **Nadzorna funkcija:** Komisija se stara o primjeni ugovora i mjera koje su u skladu sa ugovorima utvrdile institucije Unije („čuvar ugovora“, *guardian of the treaties*).
- Komisija nadgleda primjenu prava Unije pod kontrolom Suda pravde EU.
- **Izvršna funkcija:** Komisija izvršava budžet i upravlja programima. Komisija vrši koordinaciju, izvršnu i upravnu funkciju u skladu sa ugovorima. Drugim riječima, EK nije samo čuvar ugovora, ona se stara i o njihovom izvršenju.
- **Predstavljanje:** Sa izuzetkom zajedničke spoljne i bezbjednosne politike (CFSP), kao i drugih slučajeva predviđenih ugovorima, Komisija obezbjeđuje predstavljanje Unije na spoljnjem planu.
- **Planiranje, osiguranje egzekutive i administracija politika:** Komisija pokreće izradu godišnjih i višegodišnjih programa Unije radi postizanja međuinstitucionalnih sporazuma.

First Vice-President (a) Frans Timmermans, NL Better Regulation, Interinstitutional Relations, Rule of Law & Charter of Fundamental Rights		PRESIDENT (LU) JEAN-CLAUDE JUNCKER				High Representative (b) Federica Mogherini, IT High Representative of the Union for Foreign Policy & Security Policy/ Vice-President
Vice - President (c) BG Kristalina Georgieva Budget & Human Resources		Vic -President (d) SK Maroš Ševčovič Energy Union	Vice - President (e) FI Jyrki Katainen Jobs, Growth, Investment & Competitiveness	Vice - President (f) LV Valdis Dombrovskis The Euro & Social Dialogue	Vice - President (g) Andrus Ansip Digital Single Market	
Commissioner, CZ Věra Jourová Justice, Consumers & Gender Equality	Commissioner, DE Günther Oettinger Digital Economy & Society	Commissioner, FR Pierre Moscovici Economic & Financial Affairs, Taxation & Customs	Commissioner, BE Marianne Thyssen Employment, Social Affairs, Skills & Labour Mobility	Commissioner, RO Corina Crețu Regional Policy	Commissioner, AT Johannes Hahn European Neighbourhood Policy & Enlargement Negotiations	
Commissioner, EL Dimitris Avramopoulos Migration, Home Affairs & Citizenship	Commissioner, LT Vytis Andriukaitis Health & Food Safety	Commissioner, UK Jonathan Hill Financial Stability, Financial Services & Capital Markets Union	Commissioner, PL Elżbieta Bienkowska Internal Market, Industry, Entrepreneurship & SMEs	Commissioner, ES Miguel Arias Cañete Climate Action & Energy	Commissioner, HR Neven Mimica International Cooperation & Development	
	Commissioner, DK Margrethe Vestager Competition	Commissioner, SI Violeta Bulc Transport	Commissioner, SE Cecilia Malmström Trade	Commissioner Karmenu Vella, MT Environment, Maritime Affairs & Fisheries		
	Commissioner, HU Tibor Navracsics Education, Culture, Youth & Sport	Commissioner, PT Carlos Moedas Research, Science & Innovation	Commissioner, IE Phil Hogan Agriculture & Rural Development	Commissioner, CY Christos Stylianides Humanitarian Aid & Crisis Management		

- **SUD PRAVDE EU** obezbjeđuje **poštovanje prava prilikom tumačenja i primjene ugovora.**
- **REVIZORSKI SUD** osnovan je 1975. godine sa sjedištem u Luksemburgu, a status institucije dobio je stupanjem na snagu UEU:
- **Misija** Revizorskog suda je da bude „**nezavisni čuvar finansijskih interesa građana Unije**“. EU institucija osnovana Ugovorom da vrši reviziju EU finansija. Kao eksterni revizor EU, Sud doprinosi unapređenju finansijskog menadžmenta Unije, promoviše odgovornost i transparentnost, i djeluje kao nezavisni čuvar finansijskih interesa građana Unije.
- **EVROPSKA CENTRALNA BANKA** i nacionalne centralne banke (centralne banke država članica) čine **Evropski sistem centralnih banaka (ESCB)**. Evropska centralna banka i nacionalne centralne banke država članica čija je valuta euro, koje obrazuju Eurosistem, vode monetarnu politiku Unije.
- Glavni cilj ESCB jeste **održavanje stabilnosti cijena**. ECB ima **svojtvo pravnog lica** i jedina je ovlašćena za odobravanje izdavanja eura. **Nezavisna** je u vršenju svojih nadležnosti i upravljanju svojim finansijama.

Euro: papirni novac i kovanice

- **Papirni novac eura** postoji u sedam različitih denominacija: €5, €10, €20, €50, €100, €200 and €500. Papirni novac eura sa jedinstvenom vrijednošću ima isti izgled u svim zemljama. Tako novčanica od € 10 ima isti izgled gdje god da je odštampana u Španiji, Italiji ili Sloveniji. Izgled i dizajn novčanica prikazuje različite arhitektonske stilove u Evropi tokom istorije, najčešće prozore, odnosno kapije na prednjoj strani, a mostove na zadnjoj strani novčanice (u formi stilizovanih ilustracija, ne fotografija). Novčanice takođe sadrže zaštitu u vidu holograma i metalne niti unutar novčanice.
- **Ostali elementi dizajna su:** ime valute napisano je i na latinici (EURO) i na grčkom alfabetu (ΕΥΡΩ); inicijali ECB dati su u pet lingvističkih varijanti: BCE, ECB, EZB, EKT and EKP, što pokriva 11 službenih jezika EU (iz 2002. godine); simbol © upućuje na zaštitu žiga, a na banknote se nalazi i zastava EU
- **Euro kovanice** nijesu iste širom Eurozone (1, 2, 5, 10, 20 and 50 centi, €1 and €2). Jedna strana kovanice je ista u svim zemljama (tzv. zajednička strana) koja pokazuje različite mape EU koje simbolizuju jedinstvo Unije, a koje je dizajnirao *Luc Luycx* iz Belgijske kraljevske kovnice novca. Druga strana ima različit izgled zavisno od zemlje koja je izdaje (nacionalna strana novca). Najčešće su motivi istorije i umjetnosti, koji predstavljaju specifičnosti država članica u krugu od 12 evropskih zvijezda koje simbolizuje jedinstvo
- ECB odobrava količinu koju može proizvesti svaka zemlja pojedinačno, da bi zadovoljila svoje potrebe, a da se ne povećava nivo inflacije. Nakon toga odgovornost svake zemlje u Eurozoni je da proizvede sopstvene kovanice sa nacionalnim izgledom sa jedne strane.

5. Perspektive daljeg širenja

- **Srednji rok** , do 2020– konsolidacija i priprema za sljedeće širenje, bezbjednosne integracija i razvojna strategija , Zapadni Balkan;
- *Otvorena pitanja – Turska, ACP, Istočno partnerstvo, Unija za Mediteran?*
- *Norveška i Švajcarska – tijesna saradnja*
- **Dugi rok** – transnacionalna partnerstva, integracija u dubinu...
- BREXIT....(posebno predavanje – **gostujuće**)

